

Áfram Árneshreppur!

Ársskýrsla fyrir árið 2018

Unnið var að verkefninu Áfram Árneshreppur! sem er undir hatti Brothættra byggða í samstarfi við Byggðastofnun. Í lok árs 2017 var haldinn íbúafundur þar sem sett voru fram markmið í fjórum flokkum, fyrstu skref ákveðin og ábyrgðaraðilar skilgreindir.

Deilur um Hvalárvirkjun urðu háværar, einkum í kringum sveitarstjórnarkosningar vorið 2018, enda litu margir svo á að þar væri einkum verið að kjósa um hvort veita ætti leyfi til virkjanaframkvæmda eður ei. Þessar deilur urðu býsna hatrammar og voru um hríð fyrsta frétt í hverjum fréttatíma. Segja má að þessar deilur hafi gert það að verkum að ekki var vinnufriður til að vinna að þeim margvíslegu og góðu málum sem sett voru fram í markmiðasetningu íbúafundarins frá því árið áður. Það var í raun ekki fyrr en hausta tók að versluninni í Árneshreppi var lokað og rekstraraðilar hennar fluttust í burtu sem skapaðist nokkur ró og sátt til að halda vinnunni áfram.

Sótt var um styrk til að endurreisa verslunina og hefur nú, þegar þetta er skrifað, verið stofnað Verzlunarfjelag Árneshrepps ehf, en hluthafar eru 138, margir hverjir brottfluttir íbúar. Verzlun hefur verið opnuð.

Í nóvember 2018 var haldinn annar íbúafundur þar sem farið var yfir framvindu mála og skerpt á markmiðasetningu. Sá fundur var mjög gagnlegur og ríkti bjartsýni.

Styrkveitingar

Verkefnið Áfram Árneshreppur veitti átta styrki á árinu 2018 og hafa sex þeirra komist til framkvæmda. Heildarupphæð styrkja var 7 milljónir króna.

Þessi verkefni voru styrkt og hafa komið til framkvæmda:

Verslun, styrkur til tækjakaupa, hlaut styrkvilyrði upp á 1.500.000 kr. Styrkurinn var veittur með því skilyrði að 1.100.000 kr af styrkuppheðinni yrðu bundin við tækjakaup og skyldu tækin verða eign Árneshrepps. Keypt hafa verið tæki fyrir 550.000 kr. eða helming þeirrar upphæðar. 400.000 kr voru greidd út vegna hönnunar og vinnu við uppsetningu tækja. Þegar rekstraraðilar hættu rekstri ákvað verkefnisstjórn að afgangurinn af styrknum, 550.000 kr. skyldu áfram tilheyra verslunarrekstri í Norðurfirði þó svo nýir rekstraraðilar tækju við. Lokaskýrslu var skilað og alls hafa 950.000 kr af 1.500.000 kr. verið greidd út.

Á árinu 2019 hefur verið stofnað Verzlunarfjelag Árneshrepps og rekstur hafinn á ný og má reikna með því að afgangur styrksins nýtist í framhaldinu.

Aðstandendur verkefnisins *Kjötvinnsla í Norðurfirði*, sem hlaut 1.100.000 kr styrkvilyrði, sóttu um frestun og stefna á að verkefnið komist til framkvæmda á vordögum 2020.

Styrkvilyrði til verkefnisins *Skútulægi í Norðurfirði* var fellt niður eftir ítrekaðar bréfaskriftir og óskir um greinargerð vegna verkefnisins. Styrkuppheðinni, 1.000.000 kr. var bætt við úthlutun ársins 2019.

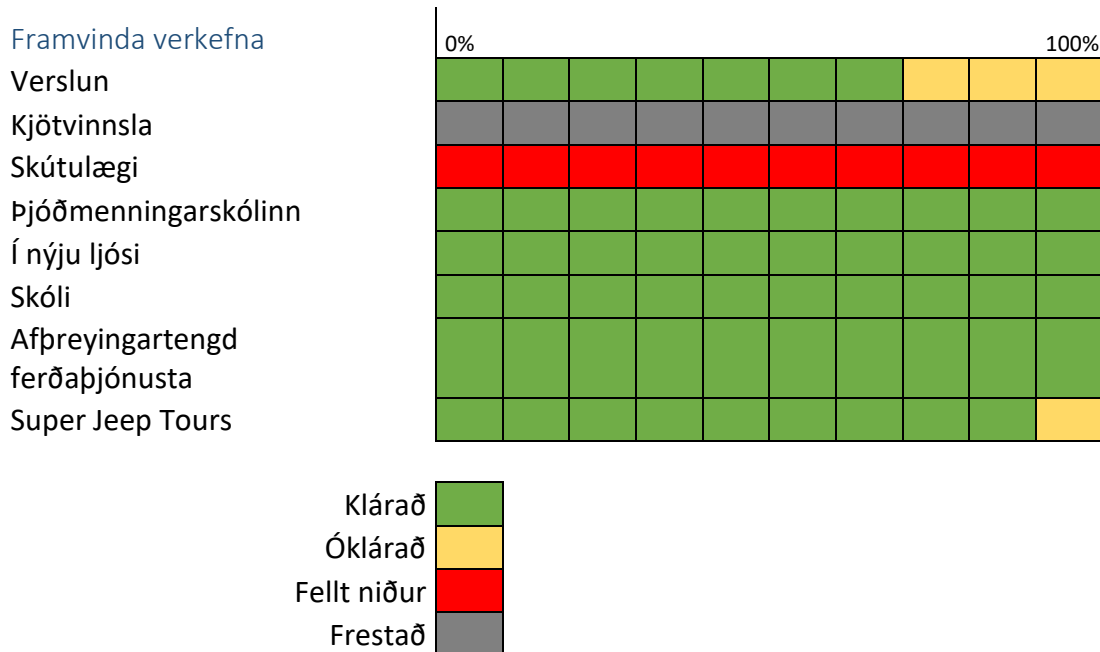
Þjóðmenningarskóli í Árneshreppi hlaut 800.000 kr. styrkvilyrði. Sótt var um styrk til kaupa á mongólsku hirðingjatjaldi frá Kandada. Í því er meiningin að vera með námskeiðahald tengt þjóðmenningu. Þar sem styrkurinn fer allur í kaup á einum hlut var samþykkt að greiða hann út í einu lagi og hefur tjaldið verið keypt, reikningum verið framvísað og lokaskýrslu skilað.

Í nýju ljósi, lýsing á minjasýningu í Djúpavík hlaut styrkvilyrði upp á 1.500.000 kr. Styrkurinn nýttist til kaupa á ljósabúnaði til að efla sýningu um sögu síldarverksmiðjunnar í Djúpavík. Lokaskýrslu hefur verið skilað og styrkurinn hefur verið greiddur út að fullu. Verkefnið þykir hafa tekist mjög vel og áhrifamáttur sýningarinnar stóraukist.

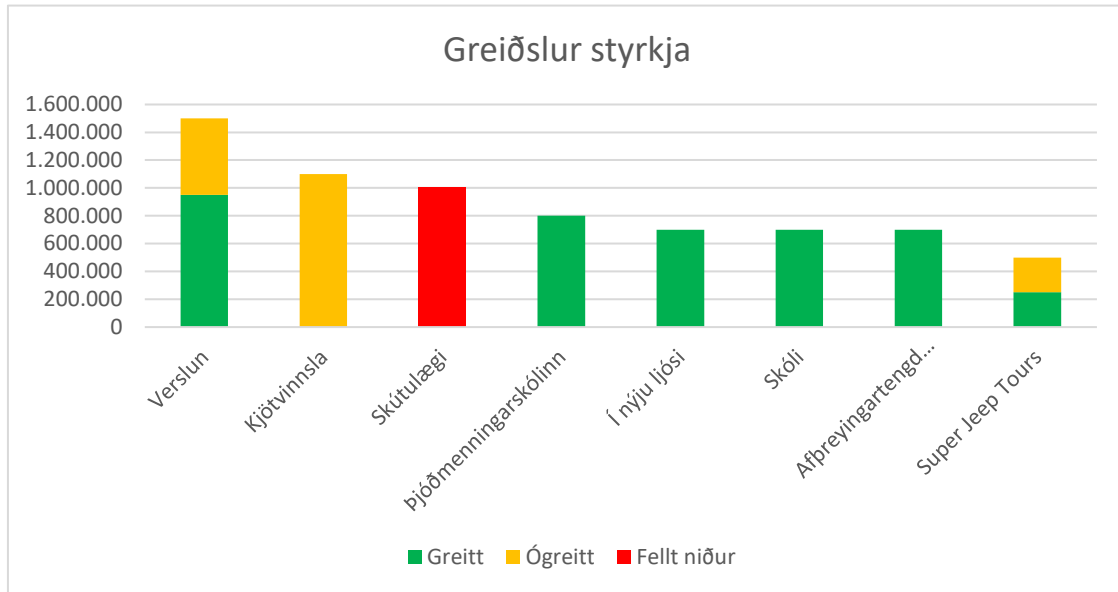
Skóli, námskeiðahald í Finnbogastaðaskóla hlaut styrkvilyrði upp á 700.00 kr. Sótt var um styrk til að reyna að viðhalda lífi í Finnbogastaðaskóla í Trékyllisvík eftir að reglulegt skólalagd lagðist af þegar eina barnið á skólaaldri fluttist úr Árneshreppi. Skipulögð voru námskeið, m.a. tengd smalamennsku og daglegu lífi til sveita. Námskeiðin þóttu takast ágætlega þó aðsókn væri ekki mikil. Lokaskýrslu var skilað og styrkurinn hefur verið greiddur út að fullu.

Afþreyingartengd ferðaþjónusta í Djúpavík hlaut 700.000 kr styrk til að þróa, eins og nafnið ber með sér, afþreyingartengda ferðaþjónustu. Verkefninu þótti heppnast ágætlega, lokaskýrslu hefur verið skilað og styrkurinn greiddur að fullu.

Norður-Strandir Super Jeep Tours er jeppaferðaþjónusta sem hlaut styrkvilyrði upp á 500.000 kr. Fyrri hluti styrkjar hefur verið greiddur út. Lokaskýrslu hefur verið skilað, en kallað var eftir sundurliðun á eigin vinnuframlagi sem hefur ekki borist. Síðari hluti styrkjarins hefur því ekki verið greiddur út. Skilyrði fyrir styrkveitingu var að öll tilskilin leyfi lægju fyrir. Leyfi ferðaskipuleggjenda dagsferða frá Ferðamálastofu barst í apríl 2019. Verkefnið var unnið, þannig að farið var í einhverjar ferðir frá Norðurfirði, en aðstandendur fluttu á brott snemma hausts 2018 og hafa ekki haldið uppi ferðum eftir það.

Hér má sjá myndræna framsetningu á framvindu verkefna. Verkefnin hafa að mestu leyti heppnast vel og verða vonandi öðrum hvatning til að fara af stað með fjölbreytilega verkefni í framtíðinni.

Af sjö milljón króna úthlutunarpotti hafa verið greiddar út 3.750.000 kr. eða um 53%. Af eftirstöðvunum færirst ein milljón yfir á úthlutun næsta árs, 1.100.000 kr. eru vegna verkefnis sem er frestað, 550.000 kr. tilheyrta tækjakaupum fyrir Verzlunarfjélagið og 250.000 kr. bíða frekari gagna vegna Super Jeep Tours.

Greiðsluflæði

Tilhögun greiðslna er þannig að styrkþegar fá, að uppfylltum skilyrðum, greiðslur frá Vestfjarðastofu. Vestfjarðastofa fær samsvarandi greiðslur frá Byggðastofnun eftir því sem viðeigandi gögn berast. Þau geta verið undirritaðir samningar eða lokaskýrslur. Hver styrkgreiðsla er þannig fyrst millifærð frá Byggðastofnun til Vestfjarðastofu og síðan frá Vestfjarðastofu til styrkþega. Að mati Vestfjarðastofu er þetta ekki óskafyrirkomulag. Það er tímafrekt og með því er í raun verið að tvívinna sömu færslur. Einfaldara fyrirkomulag væri annaðhvort að:

- Heildarupphæð styrkja millifærirst frá Byggðastofnun til Vestfjarðastofu í upphafi árs. Vestfjarðastofa greiði síðan út styrki eftir því sem skýrslur og samningar berast.
- Verkefnisstjóri sendi skýrslur og samninga beint til Byggðastofnunar sem greiði þá styrkina beint til styrkþega án milligöngu Vestfjarðastofu.

Markmiðasetning íbúafundar

Á íbúafundi í nóvember 2017 voru sett upp markmið í 32 liðum. Afar misjafnt er hversu hefur miðað í þeim málum, en stöðugt er unnið í því að þoka þeim áfram. Staðan á þeim er metin á íbúafundi árlega og áherslur og aðgerðaáætlanir uppfærðar.

Hugleiðingar verkefnisstjóra

Fyrirkomulag á útborgun styrkja

Mínir yfirmenn hafa gert athugasemdir við fyrirkomulagið um greiðslur styrkja. Ég er sammála því, þetta er algjör tvíverknaður. Betra væri að þetta væri gert á annan þessara tveggja háttá:

- Heildarupphæð styrkja yrði millifærð strax í upphafi árs til Vestfjarðastofu sem sér síðan um útborgun styrkja skv samningum, framvinduskýrslum og lokaskýrslum. Vestfjarðastofa skilar síðan yfirliti í lok árs.
- Byggðastofnun greiði styrkina beint til styrkþega þegar samningar hafa borist án aðkomu Vestfjarðastofu.

Staðan

Árneshreppur er orðin afar brothætt byggð. Aðeins um 15 manns búa þar allt árið. Einangrunin er mikil og enn er svokölluð G-regla í gildi sem segir að Vegagerðin skuli ekki moka snjó af veginum úr Bjarnarfirði norður í Árneshrepp frá því um áramót fram yfir 20. mars. Íbúarnir eru orðnir vanir þessu og kippa sér kannski ekki upp við þetta harðræði, en það gefur auga leið að venjulegt fólk hugsar sig tvisvar um áður en það velur að taka sig upp og flytja á svæði sem býr við þessar aðstæður. Ég tel líklegt að það verði áfram byggð og starfsemi í Árneshreppi á sumrin, enda ýmis tækifæri tengd ferðamennsku, talsverð sumarhúsabyggð og strandveiðisjómenn dvelja þar á meðan þeir geta. Byggð yfir vetrartímamun að öllum líkindum leggjast af á allra næstu árum. Sauðfjárþúskaþur er kjölfestan í heilsársbyggð og meðalaldur sauðfjárþúskaþur fer hækkandi. Þeir sem bregða búi vilja ógjarnan selja jarðir sínar svo það verður lítið um endurnýjun og með hverjum bónda sem hættir eykst álagið á þá sem eftir eru, t.d. við göngur. Svo er staða sauðfjárþúskaþur yfirleitt ekkert sérlega spennandi fyrir ungt og dugandi fólk.

Til að heilsársbyggð haldist í Árneshreppi þarf a.m.k. tvennt að koma til:

1) Vel launuð atvinnutækifæri.

Þær virkjanaframkvæmdir sem standa fyrir dyrum munu ekki skapa störf til langs tíma. Það þarf að koma upp einhverskonar starfsemi á sæmilega stórum skala. Með virkjanaframkvæmdum kemur væntanlega þriggja fasa rafmagn og ljósleiðari í byggðina. Það gæti skapað forsendur fyrir starfsemi, t.d. á sviði gagnavera, landeldis eða annars.

2) Samgöngur þurfa að batna.

Á samgönguáætlun er áætlað að fara í endurbætur á Veiðileysuhálsi á árunum 2023-4. Þegar samgönguráðherra kom í heimsókn í Árneshrepp nú á dögum var þess vænst að hann flytti fréttir af samgöngubótum en hann sagði ekki annað en að samgönguáætlun yrði endurskoðuð næsta vetur.

Hólmavík 13.11.2019

Skúli Gautason, verkefnisstjóri Áfram Árneshrepps!